

Nr 20

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350), m. m. jämte i anledning av propositionen väckta motioner.

I en den 5 april 1963 dagtecknad proposition, nr 139, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 2 § valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350);
och

2) lag angående ändrad lydelse av 32 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanksbanker;

dels begärt riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad föredragande departementschefen förordnat;

dels ock inhämtat riksdagens yttrande över vid propositionen fogade förslag till förordning om ändring i valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264) så ock om fortsatt giltighet av samma förordning.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen begärs riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering för tiden den 1 juli 1963—den 30 juni 1964. Samtidigt framlägges förslag till ändringar i valutaförfattningarna. På grundval av valutakommitténs utredning föreslås sålunda ändringar i valutaförordningen motsvarande den liberalisering av valutaregleringen som skett i praxis. S. k. löpande betalningar blir därmed i allmänhet uttryckligen undantagna från reglering. Viss omredigering av valutaförordningens förverkandebestämmelser föreslås även. Förslaget innebär vidare att behörighet såsom valutabank skall kunna ges inte bara, som nu, affärsbank utan även postbanken och sparbanksbank.

Författningsförslagen har följande lydelse.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 § valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)

Härigenom förordnas, att 2 § valutalagen den 22 juni 1939¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

2 §.

Konungen äger i förordnande, som av honom meddelas, föreskriva:

1) att allenast riksbanken och *bankaktiebolag*, som riksbanken därtill bemyndigar (valutabank), må driva handel med utländska sedlar och skiljemynt, med växlar, checkar, andra penninganvisningar och fordringar, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt (utländska betalningsmedel och utländska fordringar), ävensom med aktier, obligationer och likartade värdepapper, vilka äro utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet (utländska värdepapper);

2) att utländska — — — till valutabank.

Genom förordnande, — — — tillkommande befogenheter.

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Konungen äger i förordnande, som av honom meddelas, föreskriva:

1) att allenast riksbanken och *annan bank*, som riksbanken därtill bemyndigar (valutabank), må driva handel med utländska sedlar och skiljemynt, med växlar, checkar, andra penninganvisningar och fordringar, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt (utländska betalningsmedel och utländska fordringar), ävensom med aktier, obligationer och likartade värdepapper, vilka äro utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet (utländska värdepapper);

2) att utländska — — — till valutabank.

Genom förordnande, — — — tillkommande befogenheter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1963.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik och 2 § se 1959: 262.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 32 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416)
om sparbanker

Härigenom förordnas, att 32 § lagen den 3 juni 1955 om sparbanker¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

32 §.

Sparbank må — — — tillsynsmyndighetens stadfästelse.

Vid tillämpning — — — å aktien.

Av lös egendom må sparbank i övrigt ej förvärva annat än *penningar*, obligationer, av rörelsen betingade fordringar samt sådana inventarier, som anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger, eller till lokaler, som sparbanken i övrigt innehar. Dock må sparbank använda ett belopp, motsvarande högst en tiondel av sparbankens fonder,

till förvärv av andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant aktiebolag, som med Konungens godkännande skall vara verksamt såsom en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen, eller av förlagsbevis, som utgives av föreningen eller aktiebolaget,

eller såsom tillskott i övrigt till föreningen eller aktiebolaget.

(Föreslagen lydelse)

32 §.

Sparbank må — — — tillsynsmyndighetens stadfästelse.

Vid tillämpning — — — å aktien.

Av lös egendom må sparbank i övrigt ej förvärva annat än *in- och utländskt mynt, å in- eller utländsk penninginrättning dragna checkar*, obligationer, av rörelsen betingade fordringar samt sådana inventarier, som anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger, eller till lokaler, som sparbanken i övrigt innehar. Dock må sparbank använda ett belopp, motsvarande högst en tiondel av sparbankens fonder,

till förvärv av andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant aktiebolag, som med Konungens godkännande skall vara verksamt såsom en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen, eller av förlagsbevis, som utgives av föreningen eller aktiebolaget,

eller såsom tillskott i övrigt till föreningen eller aktiebolaget.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1963.

¹ Senaste lydelse av 32 § se 1962: 234.

1† Bihang till riksdagens protokoll 1963. 8 saml. Nr 20

Förslag
till
Förordning
om ändring i valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264) så ock om fortsatt giltighet av samma förordning

Härigenom förordnas, *dels* att 1—6, 9 och 17 §§ valutaförordningen den 5 juni 1959¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att i förordningen närmast efter 10 § skola införas, av den lydelse som nedan angives, en ny rubrik och en ny paragraf, betecknad 10 a §, *dels* att till 3 och 10 a §§ valutaförordningen skall fogas en anvisning av nedan angiven lydelse, *dels* ock att nämnda förordning, vilken jämlikt förordning den 18 maj 1962 (nr 153) gäller till och med den 30 juni 1963, i sålunda ändrat skick skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1964.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

I denna — — — svenskt mynt.
Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning, *i vad angår fysisk person, svensk medborgare med fast bostad i Sverige, så ock utlänning, som haft fast bostad i Sverige sedan den 1 januari 1959*. Juridisk person skall anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte eller, om styrelse icke finnes, där huvudkontoret är beläget. Filial för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som med stöd av särskilt tillstånd driver näring här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

2 §.

Utländska betalningsmedel — — — dess förmedling.

Riksbanken äger meddela
a) bankaktiebolag tillstånd att, för egen eller riksbankens räkning, driva handel med utländska betalningsmedel och utländska fordringar;

b) postverket tillstånd att driva den handel med utländska betal-

1 §.

I denna — — — svenskt mynt.
Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning *den som har fast bostad i Sverige, därest han är utlänning dock endast om han innehaft sådan bostad de tre senast förflutna kalenderåren*. Juridisk person skall anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte, eller, om styrelse icke finnes, där huvudkontoret är beläget. Filial för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som med stöd av särskilt tillstånd driver näring här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

2 §.

Utländska betalningsmedel — — — dess förmedling.

Riksbanken äger meddela
a) bankaktiebolag, *sparbank och postbanken* tillstånd att, för egen eller riksbankens räkning, driva handel med utländska betalningsmedel och utländska fordringar;

b) postverket tillstånd att driva den handel med utländska betalnings-

¹ Senaste lydelse av 1 § se 1961: 147 samt av 6 och 17 §§ se 1960: 262.

(Nuvarande lydelse)

ningsmedel, som erfordras för verkets rörelse med postanvisningar och *postgiro*; samt

c) *bankaktiebolag* eller annan tillstånd att driva den rörelse med utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som riksbanken prövar erforderlig för allmänhetens tillhandagående med medel för reseändamål.

Bankaktiebolag, som erhållit tillstånd varom under a) sägs, benämnes i denna förordning valutabank.

3 §.

Riksbanken äger — — — eller för-yttras.

4 §.

Betalningsmedel och värdepapper *så ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning*, må ej utan riksbankens tillstånd utföras ur riket.

5 §.

Tillstånd av riksbanken vare ock erforderligt, därest

1) tillgodohavande här — — — i utlandet;

2) den, som är bosatt här i riket, skall *överlåta tillgång, som i 4 § sägs, å den som är bosatt i utlandet*; eller

3) den, som — — — bosatt person.

6 §.

Betalningsmedel *så ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning, ävensom*

(Föreslagen lydelse)

medel, som erfordras för verkets rörelse med postanvisningar; samt

c) *bank* eller annan tillstånd att driva den rörelse med utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som riksbanken prövar erforderlig för allmänhetens tillhandagående med medel för reseändamål.

Bank, som erhållit tillstånd varom under a) sägs, benämnes i denna förordning valutabank.

3 §.

Riksbanken äger — — — eller för-yttras.

Begränsning må ej ske i omfattningen av valutabanks förvärv från eller för-yttring till allmänheten av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar, som härröra från eller fordras för löpande betalning.

(Se vidare anvisning)

4 §.

Värdepapper och *andra betalningsmedel än växlar* må ej utan riksbankens tillstånd utföras ur riket, dock att *resande till utlandet* må utföra *resevaluta till belopp som riksbanken medgiver.*

5 §.

I den mån ej annat följer av 10 a § fordras riksbankens tillstånd, därest

1) tillgodohavande här — — — i utlandet;

2) den, som är bosatt här i riket, skall å *den som är bosatt i utlandet överlåta betalningsmedel eller värdepapper eller ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning*; eller

3) den, som — — — bosatt person.

6 §.

Andra betalningsmedel än växlar må ej utan riksbankens tillstånd införas till riket, dock att *resande från*

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

talonger till värdepapper må ej utan riksbankens tillstånd införas till riket.

Tillstånd av riksbanken vare och erforderligt, därest den, som är bosatt här i riket, skall

1) direkt eller — — — jämförliga åtgärder.

9 §.

Över utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som tillhöra någon här i riket bosatt, må ej utan riksbankens tillstånd så förfogas, att ägarens innehav av utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden därigenom förminsкас; dock att sådant tillstånd ej erfordras för föryttring till riksbanken eller till valutabank eller till den, som erhållit tillstånd, varom i 2 § andra stycket under c) sägs.

Vad sålunda — — — riket bosatt.

utlandet må införa resevaluta till be-
lopp som riksbanken medgiver.

I den mån ej annat följer av 10 a § fordras riksbankens tillstånd, därest den som är bosatt här i riket skall

1) direkt eller — — — jämförliga åtgärder.

9 §.

Över utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som tillhöra någon här i riket bosatt, må ej, i den mån icke annat följer av 10 a §, utan riksbankens tillstånd så förfogas, att ägarens innehav av utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden därigenom förminsкас; dock att sådant tillstånd ej erfordras för föryttring till riksbanken eller till valutabank eller till den, som erhållit tillstånd, varom i 2 § andra stycket under c) sägs

Vad sålunda — — — riket bosatt.

Om löpande betalningar

10 a §.

Utan hinder av vad i 5 §, 6 § andra stycket och 9 § första stycket stadgas äger den som är bosatt här i riket

1) genom valutabank och på betalningsväg, som anvisats av riksbanken, verkställa löpande betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person;

2) i Sverige verkställa betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person för arbetsprestation, som denne utfört i Sverige;

3) i Sverige verkställa betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person såsom gåva eller understöd till denne;

4) under vistelse utomlands verkställa betalning till i utlandet bosatt person för uppehållskostnader utomlands och för inköp för personligt bruk;

5) genom valutabank och på betalningsväg, som anvisats av riksbanken

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ken, mottaga löpande betalning från i utlandet bosatt person;

6) under vistelse utomlands mottaga betalning från i utlandet bosatt person för arbetsprestation, som betalningsmottagaren utfört utomlands; samt

7) i Sverige mottaga betalning från i utlandet bosatt person för uppehållskostnader här i riket och för inköp, som kunna antagas vara avsedda för köparens personliga bruk.

Med betalning genom valutabank skall vid tillämpning av denna paragraf jämsättas

dels betalning genom avräkning i kontokurantförhållande, under förutsättning att den här i riket bosatte betalaren eller betalningsmottagaren är skyldig föra handelsböcker och att riksbankens föreskrifter beträffande betalningsväg iakttagas

dels betalning medelst postanvisning.

(Se vidare anvisning)

17 §.

Har någon uppsåtligen förövat gärning, som enligt 15 eller 16 § är belagd med straff, må betalningsmedel, *fordringar* eller värdepapper, som brottet avser, eller vederlag därför förklaras helt eller delvis förverkade till kronan. Utgjordes egendomen av annat än penningar i svenskt mynt och finnes den ej i behåll, må i stället värdet förklaras helt eller delvis förverkat.

Vad i — — — rätt därtill.

17 §.

Har någon uppsåtligen förövat gärning, som enligt 15 § första stycket 1)–3) eller 16 § är belagd med straff, må betalningsmedel, *fordran* eller värdepapper, som brottet avser, eller vederlag därför eller ock värdet av sådan egendom förklaras helt eller delvis förverkat till kronan.

Vad i — — — rätt därtill.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1963. Äldre bestämmelser skola dock alltjämt äga tillämpning beträffande förhållanden som hänföra sig till tiden före ikraftträdandet.

Anvisning till 3 och 10 a §§

Med löpande betalning avses i denna förordning betalning av följande slag ävensom därmed jämförlig betalning, nämligen

1) varulikvid, inbegripet förskottslikvid, på normala betalningsvillkor vid import och export av varor och i transitohandel;

2) betalning i samband med utrikeshandel avseende utgifter för affärsre-

sor och representation, provision, lagrings- och speditjonskostnad, transiteringskostnad, tull och avgift vid förtullning av varor samt differens-, marginal- och depositionsbetalning vid sådan terminsaffär på varubörs, som överensstämmer med normal kommersiell praxis;

3) betalning i samband med industriverksamhet och annan företagsamhet avseende ersättning för reparation, bearbetning och sammansättning av varor, teknisk biståndsverksamhet och entreprenadarbete, erläggande av licensavgift och royalty samt förvärv av patent och överföring till hemlandet av i annat land intjänad arbetsinkomst ävensom betalning mellan moderbolag, å ena sidan, samt dotterbolag och filialer, å andra sidan, avseende bidrag till gemensamma omkostnader;

4) betalning i samband med transportverksamhet avseende ersättning för gods- och personbefordran, befraktning av fartyg, reparation av transportmedel samt hamnkostnad (inbegripet bunkring och proviantering) och motsvarande kostnad vid flyg- och landtransport;

5) normal premiebetalning av icke-engångsnatur på grund av socialförsäkring eller försäkringsavtal samt ersättning på grund av socialförsäkring och skadeförsäkring ävensom överföring på grund av återförsäkrings- och retrocessionsavtal;

6) betalning avseende filmuthyrning och ersättning för filmproduktion;

7) betalning avseende avkastning av kapitaltillgång, såsom vinst å rörelse, ränta och utdelning, samt avkastning från fast egendom, såsom arrende och hyra;

8) betalning avseende normala utgifter för turist-, rekreations- och studieresa;

9) betalning avseende sådan personlig inkomst och utgift som pension, av myndighet fastställt underhållsbidrag och därmed likartad betalning, ersättning för reparation och underhåll av i annat land befintlig privat egendom, prenumerationsavgift samt sportpris;

10) betalning av sådan samhällelig inkomst och utgift som skatt, kostnad för diplomatisk representation, bidrag till internationell organisation, avräkningsbelopp i samband med tjänst på trafik- och kommunikationsområdet samt konsulatsintäkt;

11) diverse betalning avseende reklam, rättegångskostnad, skadeståndsbetalning, böter, medlemsavgift, honorar, återbetalning vid kontraktsannultering samt registreringsavgift för patent och varumärke.

Såsom löpande betalning skall utan avseende å ändamålet därmed anses överföring av mindre belopp.

Såsom löpande betalning anses icke betalning i samband med direkt investering, värdepappersöverlåtelse, personlig kapitalöverföring eller annan kapitalbetalning. Riksbanken meddelar de närmare föreskrifter, som fordras för att bestämma vad som skall hänföras till löpande betalning.

Beträffande motiven för de i propositionen framlagda förslagen hänvisas till densamma.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner:

1. motionen II: 924 av herrar *Anners* och *Fröding*, vari hemställes att riksdagen vid sin granskning av det upprättade förslaget till förordning om ändring av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264) så ock om fortsatt giltighet av samma förordning måtte uttala, att Kungl. Maj:t däri

bör vidtaga de förenklingar och lättnader eller andra ändringar av författningstexten som betingas av vad i motionen närmare anförts; samt

2. likalydande motionerna I: 765 av herrar *Schmidt* och *Nordenson* och II: 925 av herrar *Bohman* och *Berglund*, vari hemställes att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 139 till den del den avser fortsatt valutareglering.

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda yrkandena hänvisas till motionerna II: 924 och I: 765.

Utskottet

Jämlikt 1 § tredje stycket valutalagen kan Kungl. Maj:t, på framställning av fullmäktige i riksbanken, under förutsättning av riksdagens samtycke meddela förordnande om valutareglering därest så prövas erforderligt för uppnående av det mål som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet. Med stöd av nämnda lagrum har förordnande om valutareglering senast meddelats för tiden den 1 juli 1962—30 juni 1963.

De tillämpningsföreskrifter som enligt ifrågavarande lagrum skall underställas riksdagen samtidigt med att förordnande om valutareglering begäres är meddelade i valutaförordningen den 5 juni 1959.

Sedan fullmäktige i riksbanken i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om fortsatt valutareglering under tiden den 1 juli 1963—den 30 juni 1964 har Kungl. Maj:t i förevarande proposition begärt riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering under sagda tid.

I propositionen har Kungl. Maj:t därjämte framställt sina förslag i anledning av en av valutakommittén avlämnad promemoria med förslag till vissa ändringar i valutalagen och valutaförordningen.

I anledning av propositionen har väckts motionen II: 924 samt likalydande motionerna I: 765 och II: 925.

Utskottet torde först få upptaga frågan om fortsatt valutareglering. Departementschefen har härom anförts i huvudsak följande.

Eftersom valutaregleringen får ses som ett ekonomiskt-politiskt instrument i den uppsättning av sådana medel som står samhället till buds måste frågan om behovet av en fortsatt valutareglering bedömas utifrån möjligheterna att med avstående av detta medel föra en effektiv och ändamålsenlig politik. I fråga om konsekvenserna av ett upphävande av valutaregleringen hänvisar departementschefen till att av den vid valutakommitténs promemoria fogade undersökningen av valutaregleringen och målen för den ekonomiska politiken bl. a. framgår att möjligheterna att föra en effektiv penningpolitik — och därmed en ändamålsenligt utformad allmän stabiliseringspolitik — till följd av en sådan åtgärd skulle begränsas genom kapitalrörelsernas effekt på den interna likviditeten. Vad gäller användningen

av valutaregleringen uttalar departementschefen särskilt att det faktum att man sedan 1950-talets början inte i fråga om kapitalrörelserna tvingats registrera stora, jämviktsstörande förskjutningar åtminstone delvis får tillskrivas denna. Departementschefen uttalar som sin uppfattning att i frånvaro av valutaregleringen en icke obetydlig kapitalimport till Sverige skulle ha kunnat äga rum under den senaste högkonjunkturen, vilket påtagligt skulle ha försvårat stabiliseringssträvandena. Exempel på de svårigheter för uppnåendet av ett lands ekonomisk-politiska målsättningar som kan uppkomma till följd av frihet för — i första hand de korta — kapitalrörelserna utgör enligt departementschefen utvecklingen i Västtyskland åren 1959—1961 samt rådande förhållanden i Förenta staterna.

Departementschefen framhåller att den svenska valutaregleringen får ses i belysning av angivna förhållanden. Den är, uttalar departementschefen, således inget utslag av en onödig regleringsiver utan utgör ett viktigt instrument för en ekonomisk politik om vars målsättningar det i stort råder allmän enighet. I anledning av vad vissa organisationer inom näringslivet i yttrande över valutakommitténs betänkande anfört om nödvändigheten av en vidgad liberalisering av kapitalrörelserna erinrar departementschefen om att för stora avsnitt av kapitalöverföringarna praxis numera är mycket liberal. Detta gäller främst de direkta investeringarna. Beträffande värdepappershandeln, som, framhåller departementschefen, åtminstone delvis har en klart kortfristig och spekulativ karaktär, skulle däremot ett frigörande menligt kunna påverka möjligheterna att bedriva en rationell ekonomisk politik.

Avslutningsvis uttalar departementschefen att en bibehållen valutareglering, som i tillämpningen anpassas till utvecklingens krav, inte är uttryck för någon negativ attityd till det internationella samarbetet på valutaområdet. I den mån påtagliga förändringar skulle komma till stånd med avseende på förhållandena i fråga om ekonomisk integration länderna emellan kan det, framhåller departementschefen, bli nödvändigt att ånyo pröva frågan om valutaregleringens bibehållande, men det aktuella läget är inte sådant att det föreligger tillräckligt starka skäl för att avstå från valutaregleringen som ett bidragande medel för att realisera den ekonomiska politikens målsättningar.

I motionerna I: 765 och II: 925 har yrkats avslag på propositionen till den del den avser fortsatt valutareglering.

Motionärerna framhåller att, även om handhavandet av valutaregleringen beträffande de löpande betalningarna innebär en nära nog fullständig frihet för sådana samt ansökningar om direkta investeringar behandlas i en mer liberal anda än tidigare, regleringen i princip kvarstår och att tillämpningen när som helst kan åtstramas. I fråga om emissioner av och handel med värdepapper har regleringen hela tiden förblivit restriktiv, vilket hindrar svenska företag att använda de finansieringskällor och de finansieringsmetoder som en verklig valfrihet skulle innebära. Olägenheterna av denna avspärrning från de internationella kapitalmarknaderna är en-

ligt motionärerna redan nu besvärande och kommer med stor sannolikhet att tillta. Motionärerna framhåller att utvecklingen på exportmarknaden går mot ökat utnyttjande av längre krediter och att de svenska exportörerna för att få arbeta under samma betingelser som sina utländska konkurrenter måste ha möjlighet till finansiering utomlands. Enligt motionärerna innefattar de principer för den internationella arbetsfördelningen, som vårt land accepterat, bl. a. genom sin ansökan till EEC, krav på fri rörlighet över gränserna icke bara för varor utan även för företagande och kapital. Det förhållandet att vårt lands associering till EEC inte längre förefaller vara nära förestående medför enligt motionärerna att det snarare kan göras gällande att behovet av frihet för kapitalrörelserna vuxit därigenom att kraven på de svenska företagens konkurrenskraft sannolikt måste ställas ännu högre.

Med anledning av vad departementschefen uttalat om valutaregleringens betydelse ur ekonomisk-politisk synpunkt framhåller motionärerna, att det inte är välmotiverat att betrakta regleringen som ett viktigt instrument för den ekonomiska politiken, vilket permanent skulle ingå i vårt lands ekonomisk-politiska arsenal. En omfattande valutareglering strider därjämte mot de internationella strävandena att skapa bästa möjliga förutsättningar för en fri internationell handel och står inte heller i god överensstämmelse med de internationella ekonomiska samarbetssträvandena överhuvudtaget.

Motionärerna anför vidare att en frihet för de kapitalrörelser som nu är reglerade inte skulle kunna åstadkomma en effekt på långt när motsvarande den som skulle kunna bli följd av även förhållandevis små förskjutningar i betalningsterminerna, vilka redan nu — utan att detta kan påverkas med valutaregleringens hjälp — kan förorsaka svängningar i valutareserven och därmed det allmänna likviditetssläget i landet.

Utskottet får för sin del anföra följande. Det torde framstå som klart att vad departementschefen uttalat inte i och för sig behöver anses stå i något principiellt motsatsförhållande till motionärernas synpunkter. Olikheterna i ställningstagandena, sådana dessa motiverats i propositionen respektive i motionerna, återspeglar närmast en skillnad i bedömningen av den aktuella situationen och därmed av de krav denna i skilda hänseenden ställer på den ekonomiska politikens utformning. Enligt motionärernas uppfattning medför valutaregleringens bibehållande olägenheter för det internationella handelsutbytet och de svenska företagens konkurrensförmåga samt för Sveriges ställning i det internationella ekonomiska samarbetet som icke uppväges av de skäl som ur stabiliseringspolitikens synpunkt kan åberopas för fortsatt valutareglering.

Motionärerna kan emellertid inte sägas ha anfört några påtagliga skäl till stöd för sin bedömning. I det förhållandet att det här gäller att förutse en kommande utveckling och anpassa sitt handlande härefter ligger visserligen att man tvingas röra sig med anlaganden som inte alltid kan ges en siffermässig innebörd. Men de tendenser som nu kan skönjas beträffande den internationella ekonomiska utvecklingen liksom läget med avseende på

den ekonomiska integrationen länderna emellan synes utskottet i allt utgöra ett stöd för den bedömning departementschefen lagt till grund för sitt ställningstagande.

Utskottet vill emellertid med hänsyn till vad som i motionerna anföres om valutaregleringens oförenlighet med de internationella ekonomiska samarbetssträvandena framhålla att förekomsten av regleringen inte i och för sig kan åberopas i detta sammanhang. Avgörande måste naturligtvis vara tillämpningen av valutaregleringen. Härvid är att notera att de löpande betalningarna är helt fria och att — såsom departementschefen framhåller — praxis för stora avsnitt av kapitalöverföringarna numera är mycket liberal. Under år 1962 beviljades ansökningar om direkta investeringar i utlandet till ett belopp av 430 milj. kr. och i Sverige till ett belopp av 322 milj. kr. varjämte svenska företag gavs möjlighet att ta upp lån utomlands till ett belopp av 616 milj. kr.

Sammanfattningsvis vill utskottet framhålla att ett rättvist perspektiv på valutaregleringens handhavande erhålles om detta ses i ljuset av den realiserade samhällsekonomiska utvecklingen under de gångna åren och särskilt av den svenska utrikeshandels utveckling. Mot denna bakgrund liksom i belysning av de av departementschefen anförda synpunkterna framstår det som orimligt att se förekomsten av valutaregleringen som ett utslag av regleringsiver. Det framstår som uppenbart att statsmakterna i förevarande situation saknar anledning att avhända sig ett ekonomiskt-politiskt vapen med konsekvensen att kraven på återstående finans- och penningpolitiska medel ökas i motsvarande mån.

Utskottet vill sålunda för sin del förorda att riksdagen med avslag å motionerna I: 765 och II: 925 lämnar sitt samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag.

Valutakommittén har framlagt vissa förslag dels beträffande kretsen av de till valutahandel berättigade institutionerna och dels valutaregleringens författningsmässiga utformning i övrigt sådan denna anges i valutaförordningen. Kommittén har med hänsyn till läget beträffande de europeiska integrationssträvandena inte ansett sig böra fullfölja det i direktiven lämnade uppdraget att verkställa en analys av verkningarna av ett avskaffande eller en uppmjukning av valutaregleringen. I likhet med departementschefen finner utskottet att härmed tills vidare kan anstå.

Vad först gäller de till valutahandel berättigade institutionerna är enligt bestämmelse i valutalagen kretsen av dessa f. n. begränsad till att omfatta riksbanken och affärsbanker, som av riksbanken bemyndigats att driva valutahandel, s. k. valutabanker. I enlighet med bemyndigande i valutaförordningen har riksbanken medgivit postverket rätt att driva handel med utländska betalningsmedel i den omfattning som är erforderlig för verkets rörelse med postanvisningar och postgiro.

Riksbanksfullmäktige upptog i sin framställning om fortsatt valutaregle-

ring för tiden 1 juli 1960—30 juni 1961 frågan om en utvidgning av kretsen av till valutahandel berättigade institutioner. Särskilt nämndes härvid öppnandet av möjligheter för postbanken och sparbankerna att driva handel med utländska valutor. I propositionen 1960:127 uttalades emellertid — mot bakgrund bl. a. av vad som anförts i yttranden över fullmäktiges skrivelse — att förslag till vidgning av kretsen valutahandelsberättigade institutioner inte borde läggas fram utan ytterligare beredning och förnyade överväganden.

Valutakommittén har för sin del inte ansett hinder möta att ge riksbanken befogenhet att meddela valutahandelstillstånd till såväl postbanken som sparbankerna. Kommittén har emellertid begränsat sitt förslag till vad den ansett vara mest angeläget, nämligen att låta postbanken få den formella ställningen av valutabank.

Kommittén har på denna punkt inte varit enig. En ledamot av kommittén har således ansett att postbanken redan nu har full frihet att driva den handel med utländska valutor som fordras för postgirorörelsen samt — med hänvisning bl. a. till kreditinstitutsutredningens pågående arbete — funnit en ändring i valutalagen enbart för att vidga postbankens valutahandelsrätt varken påkallad eller lämplig.

Vid remissbehandlingen har någon principiell erinran i allmänhet inte gjorts mot förslaget. Från flera håll har man dock anført att ett positivt ställningstagande till kommittéförslaget skulle föregripa kreditinstitutsutredningens arbete varjämte sparbanksföreningen vänt sig mot att postbanken skulle få bemyndigande som valutabank utan att spörsmålet om sparbankernas rättigheter på valutaområdet först förutsättningslöst utretts.

Departementschefen har för sin del uttalat bl. a. att avgörande för frågan om ett visst kreditinstitut skall medges rätt att idka valutahandel enbart bör vara huruvida detta institut med hänsyn till sina personella och övriga resurser kan antagas komma att på betryggande sätt bedriva valutahandel. Mot bakgrunden härav förordar departementschefen att postbanken samt — utöver vad kommittén föreslagit — även sparbank skall kunna ges bemyndigande som valutabank. Med hänsyn till att det i fråga om mindre sparbanker kan göras gällande att de inte har förutsättningar att fungera som valutabank framhåller departementschefen att det givetvis åligger riksbanken att, innan den lämnar sparbank bemyndigande som valutabank, pröva huruvida sparbanken — med hänsyn till organisatoriska, personella och övriga förhållanden — har de kvalifikationer som bör krävas av en valutabank.

I likhet med departementschefen finner utskottet att det avgörande för frågan huruvida ett visst kreditinstitut skall medges rätt att idka valutahandel enbart bör vara huruvida institutet kan antagas komma att på betryggande sätt bedriva valutahandel. Med hänvisning till departementschefens uttalande om den prövning som åligger riksbanken, innan bemyndigande som valutabank lämnas sparbank, finner sig utskottet därför kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag om att även postbanken och sparbank skall kunna ges bemyndigande som valutabank.

Valutakommitténs förslag beträffande valutaregleringens handhavande i övrigt innebär i huvudsak en kodifiering av nu av riksbanken lämnade dispenser med avseende på de löpande betalningarna varjämte kommittén föreslagit viss omredigering av valutaförordningens förverkandebestämmelser.

Kommitténs förslag i nu berörda delar är enhälligt.

Vad gäller de löpande betalningarna har kommittén stannat för en lösning innebärande att det principiella förbudet mot alla betalningar bibehålles men att undantag göres för löpande betalningar. Bestämmelser om vad som enligt valutaförordningen skall anses som löpande betalningar har med hänsyn till sin omfattning inte intagits i själva förordningen utan i en till denna hörande särskild anvisning.

Kommitténs förslag innebär att löpande betalningar, som verkställas på av riksbanken anvisad betalningsväg, skall friställas under förutsättning att de går genom valutabank. Under remissbehandlingen framförda önskemål har föranlett departementschefen att med tillmötesgående i vissa fall av dessa förorda avvikelser från kommitténs förslag i ytterligare liberaliserande riktning.

I fråga om betalningar som enligt sakens natur måste utan bankförmedling gå direkt mellan den betalande och betalningsmottagaren har kommittén förordat att vissa avgränsade undantag för dylika betalningar av löpande karaktär skrivs in i valutaförordningen. Endast på en punkt har departementschefen — mot bakgrund av vad som framkommit under remissbehandlingen — ansett sig böra frånga kommitténs förslag i denna del.

I motionen II: 924 har hemställts om ändringar i valutaförordningen i vissa av de delar som omfattas av Kungl. Maj:ts nu berörda förslag. De av motionärerna framställda förslagen torde här få sammanfattas punktvis.

1. i den i anvisningarna till 3 och 10 a §§ lämnade definitionen av löpande betalningar bör ingå en hänvisning att såsom löpande betalning alltid skall anses vad som enligt för Sverige bindande internationellt avtal eller beslut utgör löpande betalning;

2. det i 6 § 2 st. 1) stadgade mottagningsförbudet bör helt avskaffas och från det i 5 § 3) stadgade förbudet att verkställa betalning bör uteslutas åtminstone kontantbetalningar i Sverige;

3. det i 6 § 2 st. 3) stadgade skuldsättningsförbudet bör i vart fall begränsas till att avse verkställande av upplåning i utlandet;

4. det i 10 § stadgade förbudet mot förskjutningar i betalningstakten och mot speciell prissättning i förhållande mellan moder- och dotterbolag bör upphävas eller omarbetas;

5. gällande kontrollföreskrifter med avseende på omplacering av svenska tillgodohavanden i utlandet och utländska tillgodohavanden i Sverige bör förenklas.

Vad motionärerna sålunda förordat överensstämmer i huvudsak med för-

slag som framkommit under remissbehandlingen av valutakommitténs betänkande och som av departementschefen efter prövning av förslagens innebörd avvisats.

För sin del finner utskottet att de förslag valutakommittén framlagt med de av departementschefen förordade utvidgningarna i vissa hänseenden av kommitténs förslag i den utsträckning, som valutaregleringens handhavande tillåter, tillgodoser de i kommitténs direktiv uttalade önskemålen om åvågabringande av en bättre anpassning av valutaförordningens bestämmelser till den liberala praxis som upprätthålles liksom om en förenkling av reglerna för betalningar mellan valutainlåningar och valutaurläningar. Utskottet är således berett att tillstyrka propositionen i berörda delar. Härav följer att utskottet inte ansett sig kunna förorda de i motionen II: 924 framställda förslagen.

Valutakommitténs förslag innebär ändring i två avseenden av de i 17 § valutaförordningen meddelade förverkandebestämmelserna. Med hänsyn till att stadgandets nuvarande avfattning kan föranleda missförstånd beträffande möjligheten att använda värdeförverkande i visst fall förordar kommittén en omredigering innebärande att sakförverkande och värdeförverkande ställs bredvid varandra utan att i författningstexten företräde särskilt ges åt någotdera alternativet. Vidare föreslår kommittén att, då hembudsskyldigheten numera avskaffats, möjligheterna att ådöma förverkande som en möjlig påföljd för lämnande av oriktig uppgift vid fullgörande av deklarationsskyldighet skall utgå.

Departementschefen har för sin del anslutit sig till kommitténs förslag, vilket såsom tidigare nämnts i denna del är enhälligt.

I motionen II: 924 anföres att det hade varit önskvärt att i författningstexten en mera rimlig utformning av förverkandepåföljden preciserats, exempelvis så att den begränsats till vinningen av brottet. Motionärerna framhåller vidare att det varit önskvärt att de rekommendationer specialstraffrättsutredningen gjort (SOU 1960: 28 s. 162) hade beaktats mer än vad som skett liksom att påföljderna för överträdelse av reglerna om löpande betalningar hade begränsats med hänsyn till att dessa överträdelser numera endast har karaktären av ordningsföreseelser.

De av motionärerna anförda synpunkterna har till vissa delar behandlats av departementschefen i anledning av erinringar av samma innebörd som framförts under remissbehandlingen. Vad gäller utformningen av förverkandepåföljden vill utskottet erinra om att den helt överensstämmer med vad som gäller på andra områden (jfr SOU 1962: 68, s. 60). Utskottet kan för sin del för övrigt instämma i vad departementschefen anført, och då utskottet inte heller i övrigt har någon erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i nu ifrågavarande delar, vill utskottet med avstyrkande av motionen II: 924 tillstyrka propositionen i berörda hänseende.

Aberopande det ovan anförda hemställer utskottet,
att riksdagen måtte

1. för sin del antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 § valutalagen (nr 350);
2. för sin del antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 32 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker;
3. med avslag å motionerna I: 765 och II: 925 samtycka till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad i propositionen förordats;
4. vad beträffar det genom propositionen framlagda förslaget till valutaförordning med avslag å motionen II: 924 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan anført.

Stockholm den 14 maj 1963

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson, Palm, Stefanson*, Mattsson, Lundin och Hernelius*;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Sköldin, Berglund, fru Renström-Ingenäs, herrar Carlsson i Stockholm, Bengtsson i Landskrona, Börjesson i Glömminge* och Fridolfsson.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Regnéll, Gustaf Henry Hansson, Stefanson, Hernelius, Berglund* och *Carlsson* i Stockholm, vilka ansett,

dels att den del av utskottets utlåtande som börjar på sid. 11 med orden »Utskottet får» och som slutar på sid. 12 med orden »kan anstå» bort ha följande lydelse:

»Avslutningsvis erinrar motionärerna om statsmakternas möjlighet att vid en radikalt ändrad ekonomisk-politisk situation tillgripa gällande fullmaktslagstiftning.

Utskottet har för sin del inte kunnat finna något bärande skäl för att betrakta fortsatt valutareglering som en nödvändig förutsättning för statsmak-

ternas möjligheter att bedriva en effektiv och ändamålsenlig stabiliseringspolitik. Tvärtom visar utvecklingen under senare år, att en relativt tillfredsställande ekonomisk stabilitet kunnat upprätthållas även utan åtgärder som ligger inom ramen för valutaregleringen. Att valutaregleringen i stora avsnitt fått en mycket liberal tillämpning betonas i propositionen — något större inflytande på den ekonomiska stabiliteten kan den alltså ej ha haft. Som betydelsefullt för den ekonomiska stabiliteten kan nämnas bl. a. den smidigare utformningen av reglerna för investeringsfonderna samt den i väsentliga stycken bättre anpassade allmänna penningpolitiken. Vad den sistnämnda beträffar finns särskild anledning understryka, att genom denna klart ådagalagts de generella metodernas överlägsenhet i jämförelse med regleringsåtgärder av den typ, som valutaregleringen representerar.

Att under sådana förhållanden bibehålla valutaregleringen synes desto mer olämpligt, som Sverige genom sin ansökan om association till EEC givit uttryck för sin principiella förståelse för det synnerligen önskvärda i ökat ekonomiskt samarbete länderna emellan. Även om avgörandet i de frågor, som sammanhänger med associationsansökan, just nu inte är förestående, synes det dock vara mest lämpligt att i de fall, då det utan olägenhet kan ske, förbereda anpassningen till de principer, på vilka ett europeiskt samarbete är avsett att byggas och som bl. a. innefattar fria kapitalrörelser, vilka i hög grad är ägnade att utveckla och stärka detta samarbete.

Redan nu kan för övrigt konstateras, att konkurrensen på den internationella marknaden ofta sker så att möjligheten att erhålla kredit blir den avgörande faktorn vid valet av leverantörer. Inte minst gäller detta handeln med de nya och viktiga marknader, som u-länderna utgör. Det synes därför angeläget, att svensk exportindustris konkurrensmöjligheter inte begränsas genom en valutareglering, som — även om den ges en liberal tillämpning — dock utgör ett osäkerhetsmoment, som exportindustrien måste räkna med och som givetvis försvårar dess dispositioner. Detta förhållande måste enligt utskottet vara ytterligare skäl för att valutaregleringen bör upphöra. Utskottet vill i sammanhanget framhålla, att det varit av värde om valutakommittén fullföljt det i direktiven lämnade uppdraget att verkställa en analys av verkningarna av ett avskaffande eller en uppmjukning av valutaregleringen.

Till sist vill utskottet framhålla, att även om valutaregleringen upphäves statsmakterna har möjlighet att vid en väsentligt ändrad ekonomisk-politisk situation tillgripa gällande fullmaktslagstiftning.»

dels att den del av utskottets utlåtande som börjar på sid. 14 med orden »Valutakommitténs förslag» och som slutar på sid. 15 med orden »berörda hänseende» bort ha följande lydelse:

»Med den ställning utskottet tagit till Kungl. Maj:ts begäran om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering bortfaller förutläggningarna för det av Kungl. Maj:t begärda yttrandet över förslaget till förordning om ändring i valutaförordningen och om fortsatt giltighet av samma förordning. Kungl. Maj:ts förslag i denna del ävensom det i motionen

II: 924 framställda yrkandet bör således icke föranleda någon riksdagens åtgärd.»

dels ock att utskottets hemställan under punkterna 3 och 4 bort ha följande lydelse:

3. med bifall till motionerna I: 765 och II: 925 avslå förevarande proposition i vad den avser begäran om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering;

4. besluta att propositionen i vad den avser inhämtande av yttrande över vid propositionen fogade förslag till förordning om ändring i valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264) så ock om fortsatt giltighet av samma förordning ävensom motionen II: 924 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.